

KORONAVÍRUS NA SLOVENSKU NA ROZHRANÍ VÝCHODU A ZÁPADU

<https://doi.org/10.24040/nfr.2022.14.2.46-64>

Lubomír Gábor

Katedra slovenského jazyka a literatúry, Filozofická fakulta UCM v Trnave
lubomir.gabor@ucm.sk

ABSTRACT

Coronavirus in Slovakia at the Border between East and West

The aim of the presented article is to collect selected thematic-motivic lines of narrative texts on geopolitical specifics of coronavirus Covid-19 discurs in Slovakia, their classification and critical reasoning - pointing out the prejudices, stereotypes, mental patterns and cultural background present in the Slovak society. The presented intention is based on collection of narrative texts from public discussion forums available on Slovak newspaper webpages. The study intends to be a critical survey of narrative motives present in discussion forums which included geopolitical questions – coronavirus as an element in the Eastern or Western axiomatic orientation of the Slovak society. The study aims to collect and classify motives in the mentioned topic to show mental stereotypes in the Slovak society and make way for further analysis or research on the cultural and axiomatic background of the Slovak society at the geopolitical border between East and West.

KEYWORDS

coronavirus, narratives, East and West, internet discussions

Cieľom predloženého článku je zber vybraných tematicko-motivických okruhov naratívnych textov ku koronavírusu a k jeho priebehu na Slovensku, ich klasifikácia a kritické usúvzťažnenie – poukázanie na mentálne stereotypy prítomné vo výskumnej vzorke a na tematicko-motivické vzorce uplatňované v rozprávaní členov slovenskej spoločnosti. (2) Prostredníctvom analýzy tematicko-motivických okruhov sa pokúsime poukázať na kultúrne pozadie – predsudky i stereotypy (3) kultúrnych nositeľov, s ktorými sa v súčasnom naratívnom folklóre môžeme stretnúť.

Pri zbere dát sa neobmedzujeme žánrovo. Do úvahy teda berieme všetky koherentné a rekurentné naratívne výstupy ľudí v digitálnom priestore, pretože folklórne naratívy ako vstupné výskumné údaje budú mať v takom prípade variabilnejšiu a aj relevantnejšiu výpovednú hodnotu, poukazujúcu na spoločensky tradované stereotypy. Zo vstupných zbieraných dát v primárnych zdrojoch totiž vyplýva, že rekurentne šírené naratívy majú najčastejšie podobu hoaxov (fám), konšpiračných teórií, stereotypizovaných komentárov bez výraznejšieho kritického ukotvenia a podobne.

Podstatou tejto práce nie je vyvracať logické paradoxy alebo nepravdivé či zavádzajúce tvrdenia prítomné v tradovaných naratívoch. Toto je úlohou fact checkerov, ktorí konzekventne komunikujú s odborníkmi v konkrétnych vedných oblastiach a reagujú na lživé alebo nepresné údaje šírené medzi ľuďmi. Pre folkloristický výskum totiž vôbec nie je podstatná otázka pravdivosti dát, kľúčovú úlohu preto zohráva fakt, že takto profilované dáta sa medzi ľuďmi šíria v rade variantov a odzrkadľujú sa v nich konkrétne hodnotové aspekty, s ktorými sa ľudia z nejakého dôvodu vedia či nevedia stotožniť. (4)

Vo výskume sa dáta vyhodnotia v celkovom (spoločensko-politicko-kultúrnom) kontexte, pričom sa zdôraznia mentálne stereotypné vzorce, ktoré sú v pozadí jednotlivých naratívnych variantov vybranej tematicko-motivickej línie. Tieto vzorce totiž vychádzajú zo zžitých, rekurentných a kultúrne ukotvených, t. j. stereotypizovaných, mentálnych modelov, a je možné ich objaviť aj v iných témach folklórnych naratívov, čo naznačuje, že tu nejde o hocikaký naratívny vzorec šírený v spoločnosti, ale o jedinečný hodnotový prvok.

Pri výbere naratívnych textov sme z metodického hľadiska pozornosť orientovali len na diskusie na verejne dostupných internetových novinách a časopisoch písaných v slovenskom jazyku. Do úvahy sme brali len také printové médiá, ktoré majú bezplatný prístup k obsahu článkov a k diskusiám pod nimi. Nesústredíme sa na spoločenský vplyv vybraných médií ani na ich náklad, preto sme do výberu zahrnuli mienkotvorné, bulvárne, ale aj alternatívne médiá. Pre tento krok sme sa rozhodli preto, pretože sa nazdávame, že z folkloristického hľadiska majú takéto noviny a časopisy oveľa väčší dosah u ľudí – čítajú ich a diskutujú na ich diskusných fórach variabilnejšie sociálne skupiny – ako médiá s plateným obsahom, pri ktorých treba predpokladať len špecifický typ čitateľa ochotného platiť za obsah média a diskusiu k nemu.

Hoci sme do zberu pôvodne chceli zahrnúť aj sociálne siete a iné typy na internete dostupných médií (televízie, rozhlas), rozhodli sme sa obmedziť materiálovú vzorku len na elektronickú formu novín a časopisov, pretože sú ľahko a rýchlo dostupné, zväčša okrem registrácie a súhlasu s pravidlami poskytovateľa služby nemajú žiadne ďalšie podmienky používania, kontá a profily používateľov sú anonymné – to nám umožňuje využívať ich ako zdroj bez narušenia osobných práv či súkromia ich používateľov. (5) Nesiahali sme po médiách, ktoré svoj obsah formujú monotematicky (napríklad PC Revue, Záhradkár a podobne), ani po odborných textoch.

Využívame tieto verejne dostupné a po slovensky písané zdroje s celoštátnou pôsobnosťou (denníky, týždenníky, časopisy), ktoré sa venujú celospoločenským témam a majú dostupné diskusné fórum na čítanie bez nutnosti registrácie: *Pravda*, *Aktuality.sk* a *Zive.sk*, *Plus 1 deň*, *Plus 7 dní*, *Topky*, *Nový Čas*, *Trend*, *Inenoviny*, *Infovojna*, *Hlavné správy*

(6), *Info.sk*, *Iné správy*, *Badatel.net*, portál *Refresher*, *Hlavný denník*, *Hospodárske noviny*, *Život*, *Slovenka*. Zber dát sme realizovali v čase od decembra 2020 do júna 2021.

Uvedomujeme si riziko vyplývajúce z tohto typu skúmania – myslíme tým najmä na riziko neoveriteľnosti a možnej falošnosti profilov, ktoré môžu skresľovať

celkový dojem a samotnú analýzu výsledkov zbieraných dát. Nazdávame sa preto, že tento typ výskumu nemôže byť z metodického hľadiska vnímaný ako kvantitatívny, pretože inputové dáta nemôžu v nijakom prípade prekročiť hranice selektívnosti – neumožňujú to zväčša právne normy (právo na anonymitu a neposkytnutie prístupu k informáciám v profiloch na sociálnych sieťach a pod.). Ani možné riziko vyplývajúce z opakovania diskusných profilov konkrétnych osôb vystupujúcich pod rôznymi menami a ich anonymnosť sa jednoznačne nedá vyriešiť. Je však potrebné brať do úvahy, že (folklórne) šírené motívy reprezentujú osobitý obraz spoločenských hodnôt a nutne sa prejavujú vo svojej variabilite, pritom táto rozmanitosť určite nemôže byť výlučne predstieraná či falšovaná, ale je vskutku konkrétnym a relevantným obrazom toho, čím spoločnosť žije, k čomu a ako sa vyjadruje, aký svetonázor zastáva a podobne.

V prezentovanom texte sa pokúsime o kvalitatívnu analýzu vybranej tematicko-motivickej línie. Pozornosť sústredíme na zber dát v súvislosti s témou koronavírusu covid-19 a jeho priebehu na Slovensku. Táto tematická oblasť je veľmi bohato variovaná a veľmi široká, koncentruje sa však do niekoľkých, jasne profilovaných a vzájomne súvisiacich motivických celkov. V tomto texte sa venujeme jednému vybranému motivickému celku, ktorý po prvotnom pozorovaní zbieraných dát vnímame ako jeden z najklúčovejších. Pri sledovaní internetových diskusií k aktuálnym celospoločenským témam sme totiž vypožarovali, že veľká väčšina debát, šírených na verejných diskusných fórach, sa zakaždým uberá smerom k sporu medzi stúpcami západnej či východnej orientácie Slovenska. Zameriavame sa preto na pozorovanie takých motívov, ktoré akcentujú priebeh epidémie covidu-19 na Slovensku ako geopolitickej entity na pomedzí Západu a Východu.

Všetky nazbierané motívy sme rozdelili do skupín podľa obsahu, ktorý sa v nich prezentuje, aby sme mohli komentovať modelové myšlienkové vzorce, ktoré sa tu akcentujú. Pri výbere primárnych textových zdrojov sa orientujeme na všetky diskusné príspevky k danej téme – zo zberu sme vynechali tie, ktoré sú mimoriadne vulgárne alebo sa opakujú v nezmenenej štylizácii. Pokiaľ sa pod tým istým používateľským profilom nachádzajú na rôznych miestach diskusné príspevky k rôznym otázkam v sledovanej tematicko-motivickej línii, tieto berieme do úvahy a pozorne vnímame skutočnosť, že osoba používajúca daný profil konzekventne reprezentuje vyhranený názorový pól. Konáme tak preto, aby sa neskresľovali výsledky zberu.

Poukážeme na všetky motivické črty, vyskytujúce sa v jednotlivých modelových skupinách nášho textového korpusu. Nie je však kapacitne možné odcitovať všetky zozbierané dáta, preto z každej motivickej oblasti odcitujeme len niekoľko reprezentatívnych ukážok. (7) Hoci motivické okruhy zozbierané v našom korpuse majú rôzny počet reprezentantov, do úvahy berieme také, ktoré spĺňajú parametre folklórnosti, t. j. vykazujú viac zástupcov, variantov, sú rekurentné, šíria sa formami kontaktovej komunikácie, odzrkadľujú kolektívne spoločenské hodnotové rámce. Keďže sme počas zberu narazili aj na motívy, ktoré sa vyskytli len u jednej osoby a nemajú tendenciu ďalej sa šíriť v rôznych variáciách, nebudeme ich brať do úvahy.

Napriek relatívne solídnej rozmanitosti motívov v danej tematicko-motivickej línii je možné vyabstrahovať dve hlavné modelové kategórie zastrešujúce ostatné

motívy. Ide o tieto kategórie: 1. obraz a pozícia Slovenska, 2. obraz vzťahov Západu a Východu (vrátane slovanstva), ktoré obsahovo vzájomne súvisia a prelínajú sa. Prvá menovaná kategória je z kvantitatívneho hľadiska jednoznačne najbohatšia – má najviac textových zástupcov, okrem toho vykazuje najvariabilnejšie motivické podskupiny.

1 Obraz a pozícia Slovenska

V rámci tejto kategórie sme vyabstrahovali viaceré vzájomne obsahovo nadväzujúce podskupiny, poukazujúce na subjektívny názor členov slovenskej spoločnosti na svoj štát a jeho charakter, komentovanie jeho geopolitického, hospodárskeho či kultúrneho postavenia v Európe a vo svete vrátane konzekvencií z toho vyplývajúcich, ale aj hodnotenie politických rozhodnutí vládnych predstaviteľov pri zvládaní pandémie.

1.1 Slovensko ako druhoradá a menejcenná krajina s horšími alebo nekvalitnejšími vakcínami, horším prístupom k nim

1.1.1 Horšie/nekvalitnejšie vakcíny a liečivá pre Slovensko

Vychádzajúc zo zozbieraného textového korpusu, môžeme konštatovať, že najväčšiu podskupinu tvorí motív Slovenska ako druhoradej, menejcennej krajiny. Tento motív sa v súčasnom naratívnom folklóre konzekventne objavuje dlhšie obdobie, nejde teda o novinku. Výraznejšie bol exponovaný najmä v rokoch 2017 – 2019 v súvislosti s dvojakou kvalitou potravín – obyvatelia Slovenska sa okrem iného sťažovali, že potraviny a iné suroviny v západnej časti EÚ majú vyššiu kvalitu než tie, ktoré sa predávajú u nás cez rovnaké obchodné reťazce.

V súvislosti s pandemiou sa spomenutý motív opätovne posilnil a dostal sa do významového kontaktu s vakcínami a liečivami proti covidu-19, používanými na našom území. Vskutku veľké množstvo ľudí bolo presvedčených, že Slovensko je posledným v rade štátov, kam sa vakcíny pošlú, prípadne že dostane vakcíny horšie/nekvalitnejšie, neúčinné, respektíve len neregistrované v porovnaní so západnými štátmi. Dôležitým sémantickým prvkom v tomto motivickom okruhu je, že podľa ľudí je táto menejcennosť či druhoradosť výsledkom politiky Západu, ktorý Slovensko vníma ako krajinu nižšej kategórie, ktorá je pre západné štáty menej podstatná, ba priam kolonizovaná (v niektorých – skôr zriedkavejších – komentároch tomuto zdôrazňovaniu druhoradosti majú napomáhať aj médiá):

peto37: Nic neskripe v EU...sme len nedolezity a media sa boja o tom pisat, ze nic neznamenane...media sa nic nepytaju uz 4 mesiace a nezistuju preco sa neplnia objednávky zo zapadu. slovaci sa boja urobit nieco ako prvý a preto umieraju luddia, lebo sme si museli pockat, ci bude prezieravy a hrdy Orban pokarany z EU.

(Zdroj: Pravda: „Chcete ruskú vakcínu Sputnik V? Lobuje za ňu Matovič“, publikované 17. 2. 2021)

Plg. Igor Kajetán Matovičura: Akosi sa tu za posledné dni strašne snažia prezentovať zapredané médiá ten hnoj od Astry Zeneca ktorý ľudia na západe vo veľkom odmietajú pre jeho výrazne vedľajšie účinky,.. Žeby sme po nekvalitných potravinách a vývoze odpadu zo západu na Slovensko zas skončili ako smetisko západu kde skončí

táto nechcená látka? Ved' Slovákom to stačí?

(Zdroj: *Topky*: „KORONAVÍRUS Popredný vedec dúfa: Údaje o vakcíne AstraZenecy zmiernia obavy v Európe“, publikované 3. 3. 2021)

Dickie: *A ak nemajú záujem štáty ako Nemecko alebo Francúzsko, treba posunúť do kolónii. Napríklad na Slovensko.*

(Zdroj: *Pravda*: „Východniari britskej vakcíne nedôverujú. Z očkovania sa odhlásili stovky ľudí“, publikované 17. 3. 2021)

Zriedkavejšie možno naraziť na obraz menejcennosti nie v spojení s celým štátom, ale len s konkrétnou sociálnou skupinou v ňom, napríklad s učiteľmi:

Dudo: *Hlavná vec, že u nás idú týmto odpadom, šmejdom očkovať učiteľov. Ani v Afrike to nechcú, ale pre slovenských učiteľov hocičo dobré ... Veľmi smutné.*

(Zdroj: *Nový Čas*: „Juhoafrická republika pozastavila plány na očkovanie vakcínou AstraZeneca: Vážne zistenie“, publikované 8. 2. 2021)

V niektorých prípadoch sa prezentovaný obraz menejcennosti netýka len Slovenska, ale rovnako aj „slovanských“ krajín, štátov východného bloku, dokonca krajín tretieho sveta, ku ktorým sa Slovensko prirovnáva:

Olgojchorchoj: *Odmietajú nimi očkovať lebo už su po zaruke resp. slabá účinok. Ale pre slovanských untermensch furt dobré a ešte aj zarobia*

(Zdroj: *Nový Čas*: „Nemecko pošle Česku vakcíny proti COVID-19: Pomoc v hodine dvanástej“, publikované 28. 2. 2021)

vlado222: *štáty bývalého soc. bloku sú pre "vyspelý demokratický západ" krajiny druhej triedy, vidno to na druhotriednych potravinách a tovaroch, čo sem dovážajú, prečo sa optimisticky domnievame, že budeme rovní pri očkovaní ???*

(Zdroj: *Pravda*: „Estónska rozviedka: Rusko verí, že pandémie oslabí Západ“, publikované 18. 2. 2021)

1.1.2 Slovensko je druhoradé v distribúcii dodávok vakcín a liečiv

Iný motivický okruh v rámci spomenutej skupiny, v ktorej sa profiluje obraz Slovenska ako druhoradej krajiny vo vzťahu k západným štátom, už nepracuje s predstavou, že sa sem dostávajú horšie vakcíny alebo iné liečivá. Vytvára sa tu obraz, že Slovensko je pre západné štáty (myslí sa tým najmä na štáty EÚ a USA) menejcenné (zaostalejšie v rôznych oblastiach spoločenského vývinu) a chudobnejšie, preto sa sem presunú oveľa menšie dodávky liečiv a vakcín, a udeje sa tak až po tom, čo sa kompletne preočujú dôležitejšie štáty v geopolitickom smerovaní.

Valeriano Bachatero: *Napísal len pravdu, zijem na Floride a tu sa ockuje vo veľkom aj v obchodoch kde su lekarny ! Do zaciatku leta bude USA preockovane ! Tak to je presne tak ako pisal veľke krajiny myslia len na seba a potom moznu pride rad ja Slovensko atd*

(Zdroj: *Nový Čas*: „Anketa medzi Slovákami: Dali by ste sa zaočkovať Sputnikom?“, publikované 3. 3. 2021)

Adam Sanghalla: *Tu je nazorne vidiet, ze ten kto ma peniaze, ten ma aj okamzity dostatok vakcin, ze ich moze este aj rozdavat. To len my tu zufalo zapasime o kazdu davku vakciny, ktory bohatym len "vypadne zo stola".*

(Zdroj: *Nový Čas*: „Veľkorysé rozhodnutie korunného princa: Dubaj ponúka vakcíny zástupcom účastníckych krajín výstavy Expo 2020“, publikované 7. 4. 2021)

Hoci sme v tejto súvislosti zaznamenali aj obranný postoj a snahu o

spochybnenie takýchto negatívnych názorov, predsa však musíme jednoznačne konštatovať kvantitatívny nepomer v prospech kritikov distribúcie vakcín proti covidu-19.

1.2 Slovensko ako obeť Západu

1.2.1 Slovensko je úmyselne okrádané a poškodzované

Sémantický súvis s predošlou skupinou je tu veľmi úzky. Oproti predošlej podkategórii, v ktorej sa profiloval obraz krajiny ako menejcennej v samotnom vnímaní a prístupe významných geopolitických mocností – EÚ a USA –, táto podkategória motívov nám už ponúka ukážku presvedčenia, že Slovensko je obeťou konkrétnych krokov západných mocností v súvislosti s pandémiou s cieľom vynútiť si autoritu vo vzťahu k mocnostiam, úmyselne okradnúť slovenské obyvateľstvo či poškodiť ho, a to v oblasti finančnej, materiálnej i medicínskej a duchovnej, prípadne priamo v oblasti vlastnej suverenity:

SahibovSen: Na strednú europu vypustaju mutacie z laboratorii, aby sme poslúchali EU, preto je Madarsko, my a poliaci najhorší

(Zdroj: *Nový Čas*: „Maďarsko hlási rekordný nárast nakazených aj úmrtí: Lekári vyslovili desivú predpoveď“, publikované 19. 3. 2021)

Maroš Tatarka: Cele vakcinovanie od Pfizer je jeden giganticky mega podvod, nikdy nekončiaci príbeh. Účinnosť a dĺžka ochrany vakcínou stále nejasná. Koniec bude až slabé štáty ako SR totálne zbankrotujú a nikto už im neposkytne uver na nove vakcíny. Dovtedy budú satanisti parazitovať na predaji experimentálnej neúčinnnej vakcíne .

(Zdroj: *Topky*: „Konečne dobré správy: Vakcína od Pfizeru zaberá zrejme aj na britský variant KORONAVÍRUSU“, publikované 20. 1. 2021)

1.2.2 Slovensko ako obeť „západnej/prozápadnej propagandy“

Do tejto kategórie zaradíme aj motivickú oblasť Slovenska ako obeť „západnej propagandy“, ktorá núti ľudí až umelo rozlišovať medzi západným a východným a nekriticky odsudzovať všetko, čo pochádza z Východu (myslí sa tým najmä na Rusko a ruské vakcíny či liečivá), a uprednostňovať vakcíny a liečivá zo Západu:

Fredy: EÚ aj iný sa na nás vydržali, prázdne sľuby, reči, činy a neúnnavne masírovanie mozgov ľuďom o všetkom a všetkých čo je Ruské a z východu. Akým právom sústavne dehonestujú Rusko všetci zo "západu"??? Čisto iba len a len z ekonomických a hlavne geopolitických dôvodov, pretože tu je iná genocída..... USA sa jej fašistický nohsledi!!! Pýtam sa Čo urobili preto, aby v našej krajine sa žilo lepšie, bezpečnejšie a z pokojom??? Nič !!! Iba nám totálne v predstihu nadiktovali pred vstupom do EU svoje !!! (...) A ešte nám tu diktujú, aby sme sa prestali starať o Ukrajinu a ich robotníkov z falošnými potvrdeniami i teste negativity na Covid!!! Ale hranice České Rakúske či Nemecké tie sa takmer zabetónovali, že????!!! Svine!!! A keď by Svet mal držať spolu, a hľadať cestu pre všetkých ľudí ktorá by mala pomôcť, zase sa ukazuje lakomá a bezcharakterna tvár "západu"!!! Stále tu niekto verí, že IBA Rusi sú ty zlý??? Nezdá sa vám to nejako podozrivé??? Vari nie je pravda, že USA urobí všetko pre to aby hoci aj za cenu vlastných ľudí a životov dosiahli svoje???

(Zdroj: *Nový Čas*: „Anketa medzi Slovákmi: Dali by ste sa zaočkovat' Sputnikom?“, publikované 3. 3. 2021)

1.2.3 Slovenské obyvateľstvo ako nevedomá obeť medicínskeho výskumu

V tejto súvislosti vnímame ešte jednu veľmi silnú podkategóriu. Exponovanie Slovenska ako obeť jeho politického postavenia vo vzťahu k väčším štátom Západu sa počas pandémie covidu-19 postupne obohatilo o množstvo stereotypných názorov, v ktorých sa prezentuje myšlienka úmyselných medicínskych a farmaceutických pokusov na naivnom obyvateľstve. Podľa tohto názoru sa prostredníctvom testovania, očkovania a uplatňovania iných protipandemických krokov v oblasti verejného zdravia uskutočňuje (laboratórny) výskum na Slovákoch.

Štefan256: A Slováci sú zase raz testovacími baránkami pre celú Európu, keď sa bez obmedzenia a bez možnosti výberu očkovacej látky AstrouZenekou očkuje. Kto si na tom zase robí diplomovku alebo vedecké články? (Zdroj: Pravda: „AstraZeneca môže spôsobovať krvné zrazeniny, konštatuje EMA“, publikované 7. 4. 2021)

Do tejto skupiny je nutné zaradiť aj iný okruh motívov. Významový posun spočíva v tom, že sa z riadených pokusov na slovenskej populácii neobviňuje len Západ, ale aj samotní predstavitelia slovenskej vlády či členovia pandemickej komisie – poradného orgánu vlády pri riešení pandémie. Počas zbierania zdrojov sme narazili na štúdiu *The effectiveness of population-wide, rapid antigen test based screening in reducing SARS-CoV-2 infection prevalence in Slovakia* (uvedený text štúdie je plnotextovo dostupný na stránke: <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.12.02.20240648v1> a publikovaný bol v decembri 2020 v elektronickej podobe) (8), ktorý zrejme spustil vlnu naratívov o tajných a riadených pokusoch slovenských politikov a vedcov na zdraví obyvateľstva, platených zo zahraničných zdrojov (tu sa motivicky zdroje líšia, najčastejšie sa ako pôvodca či objednávateľ uvádza britská vláda či Bill Gates, niekedy sa hovorí až o genocíde národa). Tieto názory sa konzekventne objavovali od januára do marca 2021.

Pius: Matovič presadzoval na jeseň aj cez mŕtvolu sa vykľul TAJNÝ KLINICKÝ VÝSKUM platený Britskou vládou a nadáciou Bill & Melinda Gates Foundation.

(Zdroj: *Nový Čas*: „Odborníci bijú na poplach: Nákaza COVID-19 môže spôsobiť chlapom vážny problém“, publikované 30. 1. 2021)

Matrtaj: Matelko s Krajcim jrobia studiu ucinku Astry Zeneka na Slovakoch za male vsimne. Ked uz mozeme testovat testy na psov tak preco nie vakciny pre laboratorne mysi, pri najjorsom to hodia na Sulika a poslu ho kopat hroby. Zatial kazda jedna vakcina ma v EU len docasne schvalenie a podla studie sa rozhodne ci vakciny povolia uplne.

(Zdroj: *Plus1deň*: „Čoraz viac krajín odmieta vakcínu AstraZeneca: Pravý dôvod, prečo ju nechcú, je zarážajúci!“, publikované 8. 2. 2021)

dubník: (...)A p.Matovič so svojim experimentom s celoplošným testovaním celého slovenského národa,hradeným britskou vládou a nadáciou B.Gatesa !To,čo sa deje je genocída starých ľudí na Slovensku!Pred súd s vami!

(Zdroj: *Pravda*: „COVID-19 má na svedomí rekordný počet úmrtí za január“,

publikované 12. 3. 2021)

1.3 Obraz Slovenska v negatívnom význame

V našom textovom korpuse sa pozitívny obraz krajiny takmer ani nevyskytuje (až na niekoľko solitérnych výnimiek, ktoré však nemožno zaradiť do výberu vzhľadom na vyššie menované metodické parametre zberu materiálu). Negatívne vnímanie krajiny, jej vlády či obyvateľstva ako celku v súvislosti s riešením pandémie covidu-19 je, naopak, exponované veľmi bohato a je zastúpené relatívne veľkým množstvom textov.

V tejto kategórii sa profilujú tri motívické okruhy, a to odsudzujúce reakcie na nekritický postoj obyvateľstva k Západu či k Východu, nekritický/nelogický postoj obyvateľov ku konkrétnym typom vakcín a odsudzujúce reakcie na vedenie krajiny (politické rozhodnutia vlády i opatrenia pandemickej komisie) počas pandémie. Rozdiel oproti predošlej skupine spočíva v tom, že tu sa Slovensko nevníma ako obeť v pasívnom postavení, naplňajúca predstavy významných geopolitických mocností.

1.3.1 Nekritický postoj Slovákov k niektorému typu vakcín a k otázkam geopolitickej orientácie krajiny

Napriek variabilnosti motívov v tejto podskupine je zjednocujúcim sémantickým princípom najmä priama či nepriama kritika spoločnosti za to, že sa pri riešení pandémie nekriticky, ba priam neférovu stavia k jednej zo strán geopolitického spektra – vo väčšine reakcií ide o kritiku spoliehania sa na vakcíny z jednej časti geopolitického spektra, prípadne kritiku vyhraneného postavenia časti spoločnosti k vakcínam:

Presporsky: čím ďalej na východs, tým väčšia tragedia. už mi je jasné prečo idú tí normálni na západ. ľudia síce nevedia prečo je Astra zlá , ale vedia prečo je Sputnik dobrý! Totot nevymyslíš. Toto je Slovensko! (Zdroj: Pravda: „Východniari britskej vakcíne nedôverujú. Z očkovania sa odhlásili stovky ľudí“, publikované 17. 3. 2021)

peto37: slovakom nevadi Astra a preto Sputnik je dôkazom iba toho, ze slovakom nikdy neslo o obcana, len to deklaruju....slovakom islo o geopolitiku a preto aj prehravaju s mediami... vojna bude prave kvôli spravaniu europianov a hlavne slovakov, ktorí su v nenavisti a zlobe na prvom mieste europy

(Zdroj: Pravda: „Podľa Bruselu Rusko šíri hoaxy o Sputniku, India opäť láme rekordy“, publikované 29. 4. 2021)

1.3.2 Kritika nesprávneho vedenia krajiny a jej stratégií pri riešení koronakrízy

Táto podskupina je motívicky veľmi bohatá a rozvetvená. Zaradujeme ju do uvedenej kategórie, pretože jej dominantný významový prvok spočíva v profilovaní negatívneho obrazu slovenskej spoločnosti alebo jej časti – najmä vlády, vysokých štátnych predstaviteľov, ich voličov a podobne –, pričom nemálo významnú funkciu pri takejto kritike zohráva i kritika ich geopolitickej orientácie.

1.3.2.1 Slovenská vláda obmedzuje ľudské slobody

Negatívne hodnotenie vlády a spoločnosti sa zakladá na stereotypnom uvažovaní, že pandemickými opatreniami sa vlády (vrátane tej slovenskej, dokonca sa naráža i na vedenie EÚ) úmyselne pokúšajú kontrolovať ľudí a obmedzovať ich – najmä vo forme zákazu vychádzania, povinnosti nosiť respirátor a podobne. Je možné pozorovať tiež splynutie s motivickými vzorcami, bohato profilovanými po celom svete, ako sú napríklad vznik koncentračných táborov pre ľudí počas trvania pandémie, zavedenie totalitného režimu, nového svetového poriadku (tzv. NWO – New World Order), systém Total Control, t. j. úplné ovládanie spoločnosti a jej života vo všetkých aspektoch bytia a i. Takéto motivické vzorce sa v súvislosti s Východom takmer neobjavujú.

WaldekLublin: Zamykali ľudí ako v táboroch, nemôžete ísť do zahraničia pretože pokuta 1000 eur .. a som zvedavý, kedy budú strieľať do ľudí, že idú na prechádzku do lesa?...a kde je tá posratá EÚ, kde sú práva ľudí na slobodu ... a čo slovenská ústava? ... môže vlada utláčať ľudí v strede Európy ako v táboroch? .. robí s občanmi čo chce..nemyslím si .. (Zdroj: Pravda: „Za porušenie zákazu cestovať na dovolenku do zahraničia hrozí pokuta 1000 eur“, publikované 18. 3. 2021)

1.3.2.2 Slovenská vláda je orientovaná geopoliticky pri riešení pandémie, médiá sú napomáhajúce

Kritika predstaviteľov štátnej moci (zväčša mierená na prezidentku SR, predsedu vlády SR alebo riaditeľku Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv), ktorej dôvodom je ich údajné nekritické nasledovanie vyhraneneho geopolitického prúdu. Tomu majú napomáhať nakoniec i „mainstreamové“ médiá. Nezriedka sa tu objavuje motivická spojnica – obraz zbytočných úmrtí, ku ktorým dochádza z dôvodu nepoužívania „východnej“ vakcíny Sputnik.

Zarne2: Zidpivedniť,že sa na Slovensku neočkuje Sputnikom,ktorý vyhovel v testoch a na Slovensku zbytočne zomierajú ľudia nedú-Prezidentka republiky ČAPUTOVÁ z PS a riaditeľka ŠUKL pani BAŤOVÁ z PS.Z politických dôvodov a z nenávisťi k Matovičovi,bojkotujú túto vakcínu.AstraZeneca,na ktorú zomiera viac ľudí,má u Čaputovej a Baťovej zelenú.

(Zdroj: Aktuality: „Koronavírus: Vakcína Sputnik V vyhovela v skúškach, potvrdila Slovenská akadémia vied“, publikované 16. 4. 2021)

1.3.2.4 Vláda má nerozumne nastavenú stratégiu očkovania

Kritika na politických predstaviteľov štátu za nepremyslené konanie pri očkovaní či distribúcii vakcín pre obyvateľstvo. Reakcie v tejto podskupine kvalitatívne rozdelené do troch vetiev – v jednej sa diskutujúci ľudia vyjadrujú o vláde kriticky za to, že ignoruje pozitíva vakcíny Sputnik V a používa vakcíny, ktoré sú v iných krajinách obmedzované:

grgolica: Na Slovensku robíme ako vždy všetko naopak, vakcínou ktorú v iných krajinách preventívne stopli veselo očkujeme a vakcínou na ktorú zatiaľ neumrel nikto očkujeme myši a morčatá.

(Zdroj: Pravda: „Krajiny Európy vystavujú stopku vakcíne od AstraZenecy“, publikované 15. 3. 2021)

V druhej vetve sledujeme kritiku politikov za unáhlený nákup vakcíny Sputnik V, ktorá je problémová:

anysta: Podomový predajca Sputnika V lobuje za svoj tovar. A jeho argumenty, prechádzka ružovým sadom. Testovanie už nie je dominantné, to nezvládol, tak sa upne na druhú obsesiu, očkovanie Sputnikom. Ani Rusi sa ňou neočkujú, ani sám veľký Putin ju nechce. Len náš predajca je z nej aj s Orbánom vo vytržení.

(Zdroj: Pravda: „Chcete ruskú vakcínu Sputnik V? Lobuje za ňu Matovič“, publikované 17. 2. 2021)

1.3.2.5 Vláda ako „bábka Západu“

Táto motivická línia stojí veľmi blízko ku skupine 1.2 (Slovensko ako obeť), identifikovanej vyššie. Motivická línia v tejto podskupine zdôrazňuje, že slovenská vláda a spoločnosť je negatívne ovplyvňovaná z pozadia (naráža sa najmä elity USA a EÚ, zriedkavejšie sa vyskytuje alúzia na farmaceutické firmy a ich lobing), ktoré nemajú so Slovenskom dobré úmysly. Dôvod na takéto nami navrhnuté riešenie zaradenia motivickej línie spočíva v tom, že významové jadro danej línie sa týka kritiky vlády a politickej reprezentácie štátu za údajné nesprávne profilovanie geopolitickej orientácie a z nej vychádzajúcej stratégie pri riešení covidu-19. Slovenská vláda sa tu zobrazuje v pozícii poslušného či nekritického „sluhu“, vykonávajúceho príkazy iných – napríklad aj vo vzťahu k neschváleným vakcínam na európskom trhu, napríklad k Sputniku V (ten sa obvykle nazýva východná vakcína).

Marian: Toto sú len infantilné blbosti na odpútanie pozornosti od toho, čo sa momentálne deje na Ukrajine. Na Donbase je krvavá vojna na spadnutie. USA potrebujú vyvolať obrovský vojenský konflikt s Ruskom, do ktorého hodlajú zatiahnuť celú Európu, dúfajúc, že zastavia dostavbu Nord Stream 2 do Nemecka, položia ekonomicky slobodné Rusko na lopatky a z krvavej vojny a z obnovy zničenej Európy sa ekonomicky postaví na nohy, nakoľko sú pred štátnym bankrotom. V USA obludným podvodom vyhrali voľby satanisti z Deep State, ktorí sa snažia v Európe rozpútať krvavé šílenstvo, slovenská pro americká vláda im v tom bude mohutne sekundovať s tým musíme počítať. Je to ďalšia morová rana, ktorá sa na nás valí z USA po falošnej pandémii.

(Zdroj: Topky: „KORONAVÍRUS Ukrajina prekonal hranicu 35-tisíc mŕtvych, pribudli tisíce prípadov infekcie“, publikované 6. 4. 2021)

victorius snehuliak: bruselski komisari nechaju zomierat ludi, lebo to je v linii s ich politickym presvedcenim a finacnymi zaujmami. Nechcu v EU geopoliticku zbran-Sputnik V. A niekteri nasi politici s nimi suhlasia...

(Zdroj: Hlavné správy: „Maličké San Maríno nemá žiadny ŠÚKL a nevyhovára sa na EMA, napriek tomu v očkovaní porazilo euroúnijného molocha ako Dávid Goliáša“, publikované 3. 3. 2021)

Do tejto podskupiny však zaradíme aj také motivické okruhy, ktoré naznačujú, že vláda ako „sluha“ Západu (EÚ či USA) podniká len také protipandemické opatrenia, ktoré už iné západné štáty zaviedli, pritom jej chýba vlastná kritickosť, kreativita alebo strategická koncepcnosť pri riešení koronakrízy:

SK A CH: (...) Vsimni si pruznost Madarov. Nezaujimal ich nazor EU a jednoducho objednali. Sme my Slovaci pruzni alebo bezime pre povolenie vycikat sa do Bruselu?

(Zdroj: Nový Čas: „Nemci chcú urýchliť očkovanie: Regionálni lídri zvažujú schválenie ruských a čínskych vakcín“, publikované 1. 2. 2021)

Zoltan Tatarko: Keď si ho objedajú a kúpia Nemci, Rakušáci a Francúzi, Európska komisia bez skúmania okamžite vydá povolenie na použitie. A naši brušní tanečníci, čo doteraz vykrikovali (Remišová, Klus, Korčok, Sulík, a ďalší) okamžite zmenia "názor". To je celé!

(Zdroj: *Nový Čas*: „Kurz zmenil názor, Rakúsko poškuľuje po Sputniku: Jasný odkaz“, publikované 1. 4. 2021)

2 Obraz vzťahov Západu a Východu

Vychádzajúc z nami zostaveného textového korpusu, vnímame veľmi úzku sémantickú súvislosť uvedenej tematicko-motivickej kategórie s predošlou kategóriou. Keďže sa však v zachytených naratívoch Slovensko považuje za súčasť „slovanského“ kultúrneho spektra a zároveň niekdajšieho „východného“ bloku (rovnako tak bloku V4), mnohé naratívne motívy túto súvislosť exponujú, a preto nie je prekvapujúce, že pri zobrazovaní Slovenska prechádzajú do širších menovaných súvislostí. Možno len dodať, že menovaný „východný“ prvok sa nezriedka zamieňa s „ruským“ alebo „proruským“. Zjednodušené myšlienkové vzorce prítomné v motivickej línii operujú zväčša na týchto jednostranných úrovniach:

a) Západ – cudzie – kapitalizmus (biznis, neporiadok, okrádanie a podvody), liberalizmus v. Východ – Slovensku blízke + slovanstvo (príp. východný blok) – socializmus/komunizmus (poriadok, pokoj, funguje pre ľudí a nie pre zisk), konzervativizmus,

b) Západ – demokracia – modernita v. Východ – diktatúra – zaostávanie, nekvalita.

Slovensko sa tu oproti predošlej kategórii nevyskytuje v centrálnej významovej pozícii, ale len ako súčasť väčšieho celku, ktorá pociťuje efekty komunikácie a konkurencie Západu s Východom.

2.1 Východ ako obeť Západu

V tejto subkategórii sa prezentujú naratívy o úmyselných politických a finančných stratégiách (najčastejšie v Bruseli, EÚ, USA), ako oklamať východný blok (vrátane Slovenska), prípadne vydrancovať ho. V tejto súvislosti sme však našli veľmi zriedkavý motív, podľa ktorého sa východná elita nechala skorumpovať Západom (stereotypne sa asocjuje s finančnými machináciami, so ziskami, s podplácaním a podobne). Debaty sa však najčastejšie viedli v duchu nekritického a laicizovaného porovnávania „západných“ a „východných“ postupov pri riešení pandémie a výroby či distribúcie vakcín proti covidu-19.

2.1.1 Západné v. východné vakcíny

2.1.1.1 Západné vakcíny poškodzujú občanov Východu

Táto podskupina je doložitelná množstvom textov. Ich podstatou je vystupovanie proti modernej technológii mRNA vakcín (na tomto princípe sú postavené práve „západné“ vakcíny od spoločnosti Pfizer/BioNTech a Moderna). Sémantická línia má varovný charakter, konštatuje sa zväčša, že takýto typ západných vakcín je súčasťou plánu vyhladzovania obyvateľstva – zväčša afrického a slovanského, prípadne ázijského

–, okrem toho sa tu hovorí o možných dôsledkoch v podobe neplodnosti Slovanov (aj o likvidácii ich cti, o zotročení). Motív neplodnosti po očkovaní je celosvetovo rozšírený, jeho obohatenie o slovanský prvok je špecifikom naratívneho folklóru tohto regiónu.

Znalec: Západnú vakcínu v žiadnom prípade NEBRAŤ!!! Môže obsahovať chemickú látku, ktorá mladej generácii spôsobí v budúcnosti NEPLODNOSŤ, najmä v slovanských štátoch, ktoré si chcú Západniari podriaadiť ako otrokov už desiatky rokov: Treba si nájsť na nete Generalplan Ost a plány brato Dullesovcov z rokov 1946-1947, ktoré platia s drobnými úpravami DODNES!!!

(Zdroj: Pravda: „Chcete ruskú vakcínu Sputnik V? Lobuje za ňu Matovič“, publikované 17. 2. 2021)

Iva: Ty zrůdy chtějí naše děti očkovat poněvadž tyto vakcíny dělají lidi neplodnými. Další důvod je ,že jsme Slovani a ty se už stovky let snaží západ zlikvidovat ! Slovani jsou jedině národy na světě, které mají slunce v duši a spojení s bohem ,vakcínací vše ztratíme !!

(Zdroj: Bádatel: „Robert F. Kennedy Jr. dôrazne varuje pred očkovaním proti COVID-19“, publikované 26. 5. 2021)

Skôr zriedkavejšie sa v danej podskupine vyskytnú aj motívy, v ktorých sa exponuje nutnosť/povinnosť používať vakcínu Sputnik V (pretože sme Slovania), pričom táto vakcína sa prezentuje ako celkom neškodná oproti konkrétnym „západným“ vakcínám. Žiadne špecifické negatívne zdravotné dôsledky „západných“ vakcín sa tu však nepomenúvajú. Konštatuje sa len, že je zlá a nebezpečná, pritom sa neponúkajú argumentačné zdôvodnenia, napríklad:

stranger: Moja sestra vekovo vyhovuje ale žiada si ruskú vakcínu SPUTNIK. Bude jej vyhovené? Bolo povedané že na výslovnú žiadosť klienta picháte aj Sputnik že v SR je na Sklade vyš 200 000 ruských sputnikov.... Bojí sa pro-západných kapitalstických vakcín lebo ,, z nich zomierajú ľudia...

(Zdroj: Pravda: „Ministerstvo zdravotníctva na budúci týždeň zverejní termíny na očkovanie“, publikované 7. 3. 2021)

Svetlonos: Ludia Astra zeneca je JED----!!!--Zidaci v izraeli su zaockovany len pfeizerom---!!!!!-- POUCTE sa a odmietnite ASTRU co vam nuti Brusel lebo tam ma akcie a chce zarobit --!!!! My ako slovania sme mali byt zaockovany Sputnikom --(ktery je na 97% ucinný a neskodi zdraviu ako astra) !!!!!—

(Zdroj: Nový Čas: „V očkovacích centrách Prešovského kraja sa podáva už aj vakcína od konzorcia Pfizer/BioNTech“, publikované 30. 4. 2021)

2.1.1.2 Vakcíny ako prostriedok geopolitického boja

Sémantická línia tu konzekventne vyjadruje presvedčenie, že východné vakcíny (ruské a čínske typy) sú úmyselne – priamo či nepriamo – blokované alebo inak ovplyvňované politickými a odbornými elitami západnej sféry, čím sa stávajú

prostriedkom politického boja medzi Západom a Východom, pričom Slovensko sa podľa folklórnych nositeľov nerozumne pridržiava západných vplyvov, a tak riskuje životy obyvateľstva. Rozdiel oproti motivickej kategórii 1.3 (negatívny obraz Slovenska) a jej konkrétnych podskupín vnímame práve v tom, že vo významovom jadre tejto podskupiny sa vyskytuje presvedčenie o politickom boji Východu so Západom, prípadne konšpiratívnych tendenciách s cieľom poškodiť Rusko. Často sa v získaných naratívoch stretávame aj s argumentačnou líniou, že niektoré typy západných vakcín boli schválené expresne rýchlo, zatiaľ čo východné napriek úspechom používané nie sú.

Jou: Keby chcela EÚ a nehrala by vojnu proti RUSKU mohli nakúpiť vakcíny SPUTNIK V . Táto vakcína SPUTNIK V patrí medzi najlepšie vakcíny . Touto vakcínou Očkuje bez problémov 54 štátov. Nie je etické ak EÚ uprednostňuje embargo na Ruské vakcíny pred životmi obyvateľov EÚ!!! Kto bude za to braný na zodpovednosť ? Ja osobne si myslím, že je tam nepísaná dohoda nepustiť na trhy USA a Európy Ruskú vakcínu SPUTNIK V a tiež aj Čínske vakcíny. Vakcínu USA Johnson a Johnson schválila EMA za týždeň.

(Zdroj: Pravda: „Zakáže únia vývoz vakcíny?“, publikované 21. 3. 2021)

Jon Sven Berg 01: Ono to totiž obvykle tak býva, že ak niekto niečo robí tak z toho podozrieva iných. Tu je to zrejme už vzájomné. Čiže vakcíny vníma EU ako nástroj politického vplyvu. Nielen cudzie ale aj tie svoje. To je medzi riadkami posolstvo článku. Ale to sme tušili už dávno, lebo pešiakov na presadzovanie tézy politického vplyvu vakcín odkryli aj na Slovensku. Tým sa prezradila a v podstate odkryla menovite u nás aj časť spravodajskej siete.

(Zdroj: Nový Čas: „EÚ prehovorila, Čína a Rusko šíria dezinformácie o vakcínach: Jednoznačný zámer“, publikované 29. 4. 2021)

2.2 Východné je lepšie ako západné

2.2.1 Východné vakcíny sú lepšie než západné

Sémanticky blízky motivický okruh vyššie uvedenej podskupiny 2.1.1.1. Dôvod na rozlíšenie skupín spočíva však vo významovej orientácii motívov – v skupine vyššie išlo o dehonestáciu „západných“ vakcín, poukazujúc na ich zdravotné riziká. V tejto podskupine sa profiluje iný veľmi dôležitý, ba priam esenciálny významový fenomén – folklórni nositelia tu totiž „západnú“ vakcínu spájajú s imperializmom, kapitalizmom, liberalizmom, t. j. túžbou po biznise a ziskoch, okrádaní, zatiaľ čo „východné“ vakcíny podľa nich musia byť zákonite kvalitnejšie, poctivejšie a bezpečnejšie, pretože na nich nikto nezbohatne. Nie je neobvyklé, že aj v tejto podskupine sa „východné“ prepája so „slovanským“.

Katarína Schultzová: Zrušili Pfizer, lebo objednali Sputnik. Zrejme Matovič, Krajčí a Jarčuška považujú ušľachtilý poctivý slovanský Sputnik za lepšiu vakcínu ako zapredaný imperialistický kapitalistický jed od Pfizeru.

(Zdroj: Nový Čas: „Nečakané odhalenie: Slovensko prišlo o tri milióny vakcín Pfizer, vzdali sme sa ich“, publikované 15. 3. 2021)

Fakty: Nechapu aky je rozdiel medzi zapadnou a ruskou vakcinou Z ruskej vakciny nik konkrétny nezbohatne a preto ju spravia poctivo Ale zapadna? Ta je predovšetkým na predaj. Kvalita to je tu úplne nepodstatná otázka. A tu sa z konkrétnych osôb stanu neskutocní miliardári takže zalobujú a podplatia kohokolvek akoukolvek sumou Ste nezaregistrovali už najmenej 10 rokov dozadu snahu o masové očkovanie ??? Prasacia chripka, vtacia chripka, choroba sialených krav, SARS, MERS níz z toho sa neujalo až tento COVID !!! OVECKY HOR SA DO RADU NA OCKOVANIE !!! () hadam si nemyslíš že všetky tie očkovačie latky sme vozili za sociku zo zapadu To hadam tak ďaleko vieš rozmyslať. Tak neklad tu tupe otázky a spytaj sa svojich rodičov na očkovanie od batolata až po školský vek. NA to si budú pamätať ...

(Zdroj: Pravda: „AstraZeneca môže spôsobovať krvné zrazeniny, konštatuje EMA“, publikované 7. 4. 2021)

Slovanský motivický prvok pri posudzovaní kvality vakcíny Sputnik V sa tu dokonca vníma ako jedinečný kategorický imperatív – Slovania (a teda aj Slováci) sa musia očkovať pravou slovanskou vakcínou, pretože je pre nich vyrobená a im prispôbena, dokonca geneticky. Vytvára sa tu aj obraz vedomej diferenciácie slovenskej verejnosti – praví Slováci (Slovania) majú používať východné vakcíny, zatiaľ čo nepraví Slováci (nezriedka stotožňovaní s liberalizmom a LGBTQ komunitou) majú používať tie západné:

Mi68: Slovanom slovansku vakcinu a slnieckarom americku a vsetko bude ok a myslim ze bude aj vyse 80% zaockovanych. A nebude ziaden problem. Degenerovanych a zakomplexovanych ludom ako je oani podpredsednicka vlady odporucam dat sa liecit. (Zdroj: Pravda: „Chcete ruskú vakcínu Sputnik V? Lobuje za ňu Matovič“, publikované 17. 2. 2021)

Vladi: Nie čo s tým ma dna. Celé desaťročia sme boli očkovaní ruskými vakcínami prakticky od narodenia. Ma to veľa spoločné hlavne čo sa týka genetických aspektov národov Slovania, Germani, Anglosasi. Zapad vytváral svoje vakcíny, Východ tak isto svoje vakcíny. To su desaťročia výskumov a testovania, hlavne na základe génov národov. Tak prečo by sa mali ľudia nechať očkovať vakcínami od USA atd.. Keď Sputnik V je určite viac prispôbena Slovanskej genetike. (Zdroj: Nový Čas: „Anketa medzi Slováckmi: Dali by ste sa zaočkovať Sputnikom?“, publikované 3. 3. 2021)

Zriedkavejšie sa Sputnik V ako „slovanská“ vakcína vníma aj ako jediná aktuálna možnosť účinného riešenia pandémie po tom, čo Západ naše potreby nenaplnil:

Sturmov: Som za výrobu našej vakcíny, lebo naši vedci sú užasný. Západ a jeho vakcíny nás celkom okašľali, preto sa treba obracať sami alebo na Rusko. Sputnik V je to zatiaľ najlepšia varianta pre nás !!! Čo s toho , že sme v EU keď vlastný nám vrazia dýku do boka !!! Rusky brat Slovan bol a vždy bude ten čo nás neokašle !!! (Zdroj: Pravda: „Oplatí sa vyrábať vakcínu na Slovensku?“, publikované 4. 2. 2021)

2.2.2 Socializmus je lepší ako kapitalizmus

Významná časť folklórnych nositeľov zavádza tematickú oblasť kapitalizmu a socializmu do témy covidu-19, pričom profiluje veľmi zjednodušené a jednostranné videnie: kapitalistické (západné) = zlé a liberálne, socialistické (východné) = dobré a usporiadané/organizované, to sa týka i vakcín, liečiv a celkového prístupu k riešeniu pandémie. Súčasťou tejto podskupiny je aj predstava, že socialistické štáty sú vyspelejšie – napriek rôznym sankciám a trestom „západného sveta“ majú technologické možnosti, ktoré im pomáhajú úspešnejšie riešiť efekty pandémie. Slovensko sa tu považuje za „demokratický = západný“ štát, čoho dôsledkom je, že situáciu s pandemiou adekvátne nezvláda.

majorzeman: zaostalá Kuba- bitá už 70 rokov americkými sankciami- má vyše 300 mrtvych, demokratické Slovensko s 5mil. obyvateľov 7200 mrtvych. Nech žije a prekvitá kapitalizmus!!! A pozrite si Vietnam. Majú pokoj!!

(Zdroj: Nový Čas: „Na Kube sa dejú veľké veci: Testujú vlastnú vakcínu proti ochoreniu COVID-19“, publikované 5. 3. 2021)

hoax: My co sme vyrastali v Československu a nevygumovali nam mozgy novodobou propagandou a dezinformacnou kampanou,my co mame co porovnavat lebo sme zazili aj socializmus aj tento zdegenerovany kapitalizmus „vieme ze rusky narod je vyspely narod,na vysokej urovni,tolko vedcov,umelcov,badatelov,vyskumnikov,narod co vyslal prveho cloveka do vesmiru,to ma maloktory narod na svete a teraz dokazuju celemu svetu svoju vyspelost,zivotaschopnost,schopnost aklimatizovat sa,prisposobit sa novym podmienkam,napriek izolacii a vsetkym moznym sankciam..mozu su tu vypisovat "korektni" vygumovanci co chcu pravda je len jedna a aj teraz v takychto pripadoch sa potvrdzuje...

(Zdroj: Topky: „KORONAVÍRUS V Rusku zaregistrovali už tretiu vakcínu domácej výroby“, publikované 20. 2. 2021) (9)

Hoci je táto tematicko-motivická línia veľmi bohatá, zasahuje aj mimo nami sledovanej oblasti, preto sme sa museli vo výbere dôsledne obmedziť len na tie texty, ktoré zodpovedajú nastavenej metodike výberu.

2.3 Ohrozujúci Východ

Umiestnenie tejto kategórie na konci textu je motivované skutočnosťou, že hoci ide o relatívne podstatnú časť získaných folklórnych motívov v danej oblasti, predsa je v našom korpuse zastúpená menším počtom textov a nižšou variabilitou oproti motívom, ktoré sa k Východu stavajú kladne. Postrehli sme, že folklórnym nositeľom prekáža práve status východnej, t. j. ruskej spoločnosti, vedy a spoločensko-politickej orientácie, ktorú spájajú s nevyspelosťou, autoritatívnym prístupom a vedeckou či politickou zaostalosťou, čo sa odráža aj v prístupe k pandémie covidu-19 a jej vplyvu na slovenskú spoločnosť. Prípadne sa zdôrazňuje, že Slovensko je pre Východ (Rusko) druhotriednou krajinou slúžiacou na testovanie:

SMERoHLAS1: Netaraj, nik sa nehada, ockuje sa plnym tempom. Problem je, ze nie je cim. A aj Rusaci ich vyrabaju minimum. Ozaj, pocul uz niekto o neakom Ruskom lieku? Ja teda za 50 rokov nie. Aj za komousou vsetci zhanali Svajciarske ci nemecke lieky, Rusky „kvalitny“ nik ani nespomenul. Ja sa ruskym nicim ockovat nedam, nech sa daju Slovenski bolsevici. Aj tak ich je tu habadej!

(Zdroj: *Pravda*: „Očkovat' by sa dala polovica Slovákov, Sputnikom len päťina, ukázal prieskum“, publikované 19. 2. 2021)

traianusmoons: Očkovacia kampaň propagandy bolševizmu, ako veľkého brata východu, ktorý nás opäť ANEXIOU POROBY vyslobodí. (...) Je to červená propaganda zla. =

(Zdroj: *Aktuality*: „V Maďarsku zaočkujú nadchádzajúci víkend 74 000 ľudí vo veku od 18 do 60 rokov“, publikované 3. 3. 2021)

zachvatcik144: Aby im kvôli Sputniku nestúpili počty. Je to Ruská ruleta s našim zdravým. Rusáci neočkujú skoro vôbec a na nás to vďaka užitočným idiotom ako je Orbán alebo Matovič skúšajú zadarmo !! Keď to bude fungovať tak budú džefovia a keď nie a odskáčú si to nevinný naivný, tak straty sú povolené!!!

(Zdroj: *Nový Čas*: „V Maďarsku sa neboja očkovat' neschválenou čínskou vakcínou: Prvú dávku má za sebou predseda parlamentu“, publikované 9. 3. 2021)

Záver

V predložennom článku sme prezentovali kategorizované naratívne motívy k téme východno-západnej orientácie Slovenska v rámci riešenia pandémie covidu-19. Využívaný textový korpus sme vytvorili zberom dát z verejne dostupných internetových diskusií, prítomných na weboch slovenských printových médií. Na základe kategorizovaných tematicko-motivických línií sme sa pokúsili poukázať na myšlienkové stereotypy šírené v slovenskej spoločnosti v podobe rôznych folklórnych naratívnych žánrov, najmä fám, konšpiračných teórií a podobne.

Okrem toho bolo naším cieľom poukázať na ideové spoločensko-kultúrne modely ovplyvňujúce rekurentne tradované naratívy v spoločnosti. Zistili sme, že verejné diskusie k téme covidu-19 na Slovensku v prevažnej miere zasahujú do vyhranených polemík medzi stúpecami „Západu“ a „Východu“, riešia vzťahy geopolitickej orientácie štátu a jej vplyvu na stratégiu riešenia koronakrízy, distribúcie a používania konkrétnych typov vakcín proti covidu-19 a i.

Na základe zozbieraných dát sme motívy rozdelili do dvoch hlavných tematicko- motivických kategórií, ktoré sme bližšie špecifikovali v jednotlivých podskupinách motívov, podložených ilustratívnymi príkladmi reakcií diskutujúcich na zdrojových webových portáloch.

Dokázali sme, že diskutujúci si vytvárajú modelové vzorce, ktoré covid-19 na Slovensku prepájajú dichotomicky – na jednej strane vidia negatívne vplyvy Západu na slovenskú spoločnosť, riadenie štátu, hodnotovú orientáciu krajiny, nekriticky Západ prepájajú s liberalizmom, nehumánnosťou, kapitalistickou i nelútostnou túžbou po biznise, „amerikanofilstvom“, na druhej strane sa vyprofiloval silný prúd obdivu Ruska, ruských vakcín a liečiv, s vnímaním Východu ako priestorom

poriadku, úcty a poctivosti, sociálneho myslenia a podobne. Hoci sa vyskytli aj opozičné názory, v rámci takto tematicky zadefinovaného zberu naratívnych textov ide celkom jednoznačne o menej variabilné a tradované myšlienkové modely.

Naším cieľom bolo dáta zozbierať a klasifikovať ich s kontextovým usúvzťažnením v jednotlivých tematicko-motivických kategóriách, čím sme chceli prispieť k lepšiemu pochopeniu spoločensky ukotvených hodnotových stereotypov v súvislosti s pandémiou covidu-19 na Slovensku, zároveň tak prispieť k ďalšiemu multidisciplinárnemu a sústredenému výskumu sociologických, psychologických a iných osobitostí slovenskej spoločnosti a jej geopolitického či hodnotového nastavenia.

Poznámky

- (1) Hoci je pandémia covidu-19 novým fenoménom, výskumné sondy jej vplyvu na spoločnosť a sociálnu komunikáciu na Slovensku boli už publikované najmä v konferenčných a zborníkových výstupoch – spomenúť možno najmä súborné dielo *FENOMÉN 2021: Pandémia covidu-19 a médiá* (Sámelová, Stanková, Hacek, 2021), ktoré si všíma komunikačné stratégie zobrazovania rôznych fenoménov súvisiacich s covidom-19 v médiách, mediálnu komunikáciu, ale aj stratégie šírenia hoaxov a ich vyvracania. Publikácia *MARKETING IDENTITY 2020. COVID-2.0* (Kvetanová, Piatrov, Martovič, 2020) zasa prináša rozmanitý pohľad na marketingovú komunikáciu v konkrétnych sociálnych skupinách počas pandémie. Folklórnymi performatívami covidu-19 v podobe internetových mémov („memečiek“) – ich štýlovou, jazykovou a obsahovou rovinou – sme sa zaoberali v článku *Funkcie a podoby vybraných mémov v digitálnej sfére* (Gábor, 2021, s. 55 – 77).
- (2) Pojem stereotyp chápeme v zmysle etnolingvistiky. V tomto pojme sa akcentuje súvis so spoločenským (spoločensko-kultúrnym) rozmerom slov, resp. znakov, v kolektíve utváraných a zdieľaných predstáv, ktoré sú za nimi (bližšie podľa Vaňková, 2005, s. 84, Bartmiński, 2012).
- (3) Pojem folklór chápeme s odkazom na M. Leščáka a O. Sirovátku (1982, s. 30) ako jav viazaný na aktivitu nositeľa, konkrétne spoločenstvo/osobitú sociálnu skupinu, ktorý sa uchováva v kolektívnej pamäti, šíri sa formami fatickej komunikácie, podlieha kolektívnym normám, realizuje sa v rade variantov, odrážajúc sociálne a kultúrne vzťahy svojho prostredia. Bližšiu analýzu súčasného rozprávania ponúka napríklad Ingo Schneider (2001, s. 163 – 171), prípadne publikácia *Storytelling in Contemporary Societies* (1990). Podrobnú analýzu konšpiračných teórií ponúka monografia Dr. Zuzany Panczovej (2017). Populárno-náučný náčrt vybraných folklórnych naratívnych motívov k téme koronavírusu sa v česko-slovenskom prostredí vyskytol aj v monografii Perta Janečka (2020).
- (4) Samozrejme, do úvahy berieme skutočnosť, že tu vyvstáva riziko falošných profilov (kont), prípadne riziko narábania s viacerými profilmi, ktoré môžu patriť jednému človeku a pod. Toto nebezpečenstvo je prítomné na akomkoľvek verejnom fóre vrátane sociálnych sietí. Dôsledným kritickým

posúdením vhodnosti zdroja, ním používaného mena, využitých štylistických prostriedkov, šírených obsahových a ideových parametrov, dokonca formátovania písma je možné aspoň znížiť mieru rizika skreslenia skúmaných dát.

- (5) Začiatkom marca 2022 bolo toto médium zablokované na základe rozhodnutia Národného bezpečnostného úradu SR v zmysle paragrafu 27b zákona o kybernetickej bezpečnosti. Rozhodnutie NBÚ padlo po začiatku vojenskej invázie Ruska na Ukrajinu, pričom uvedený web je podozrivý z napojenia na Rusko. V čase zberu materiálu pre potreby tohto článku však web tohto portálu fungoval bez obmedzení. Získané zdroje z tohto webu sme z nášho korpusu preto nevy mazali.
- (6) Jednotlivé citáty z diskusných fór nebudeme nijako štylisticky ani pravopisne upravovať. Ponechávame ich v pôvodnom stave, ako sme ich prevzali zo zdroja. Napriek riziku sťaženého čitateľského porozumenia sme sa tak rozhodli preto, lebo všetky citované texty boli publikované na verejných diskusných fórach a tam sú vyhľadateľné. Bolo by preto neúčelné gramaticky a pravopisne ich upravovať za účelom zvýšenia ich jazykovej kultúry, keď originálny zdroj tento cieľ nesledoval.
- (7) Článok je výstupom pozorovacieho výskumu tímu odborníkov v oblasti medicíny a zdravotníckych analýz, vyhodnocujúceho efektivitu celoplošného antigénového testovania na prítomnosť covidu-19 v slovenskej populácii.
- (8) Text je priamou reakciou hovoriaceho na obsah článku k téme registrácie vakcíny proti covidu-19 v Rusku.

LITERATÚRA

- BARTMIŃSKI, Jerzy: *Aspects of Cognitive Ethnolinguistics*. Sheffield : equinox, 2012. 244 s. ISBN 978-1-84553-970-2
- GÁBOR, Ľubomír: Funkcie a podoby vybraných mémov v digitálnej sfére. In: *Slovenská reč*, 86/1, 2021, s. 55 – 77. ISSN 1338-4279
- JANEČEK, Petr: *Černá sanitka: Znovu v akci*. Praha : Nakladatelství Plot, 2020. 262 s. ISBN 978-80-86523-367-3
- KVETANOVÁ, Zuzana – PIATROV, Igor – MARTOVIČ, Matej (eds.): *MARKETING IDENTITY 2020. COVID-2.0*. Trnava : FMK UCM, 2020. 197 s. ISBN 978-80-572-0108-3
- LEŠČÁK, Milan – SIROVÁTKA, Oldřich: *Folklór a folkloristika*. Bratislava : Smena, 1982. 269 s.
- PANCZOVÁ, Zuzana: *Konšpiračné teórie: témy historické kontexty a argumentačné stratégie*. Bratislava : Veda, 2017. 155 s. ISBN 978-80-224-1546-0
- RÖHRICH, Lutz – WIENKER-PIEPHO, Sabine: *Storytelling in Contemporary Societies*. Tübingen : Gunter Narr, 1990. 224 s. ISBN 3-8233-4239-8
- SÁMELOVÁ, Anna – STANKOVÁ, Mária – HACEK, Ján (eds.): *FENOMÉN 2021: Pandémia covidu-19 a médiá*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2021. 390 s. ISBN 978-80-223-5250-5

SCHNEIDER, Ingo: „Contemporary Legends“ – medzi mýtom a realitou. In: *Slovenský národopis/Slovak Ethnology*, 49/2, 2001, s. 163 – 173. ISSN 1339-9357

VAŇKOVÁ, Irena a kol.: *Co na srdci, to na jazyku*. Praha : Karolinum, 2005. 344 s. ISBN 80-246-0919-3

Accessible summary

In this study, we presented a proposal for the classification of collected narrative motives on the topic of the coronavirus as a geopolitical entity in Slovakia. Based on the collection of narratives from discussions accessible on the websites of Slovak periodicals, we tried to point out not only the variability of the motives of the selected topic, but also mental stereotypes that are reflected in it. In discussions on the Slovak website, the coronavirus is also clearly presented as an important geopolitical entity. We therefore wanted to point out the cultural and value elements that force Slovak society to think about the eastern or western status of this state.

Tento text bol napísaný v súvislosti so zámermi výskumného projektu Vega 1/0099/22 Dynamika a podoby súčasného naratívneho folklóru (zodpovedný riešiteľ Mgr. Ľubomír Gábor, PhD.)